

KOULUTTAJAN OPAS

Tietoa euroseteleistä ja -kolikoista

	sivu
JOHDANTO	3
EUROSETELIT	
Yleiset ominaisuudet	5
Keskeiset turvatekijät	7
Muita turvatekijöitä	12
EUROKOLIKOT	
Yleiset ominaisuudet ja turvatekijät	14
EPÄILYTTÄVÄT JA VAHINGOITTUNEET EUROSETELIT	
Mitä EKP ja kansalliset keskuspankit tekevät väärennösten seuraamiseksi ja torjumiseksi?	16
Miten setelit palautetaan kiertoon?	17
Mitä tehdä, jos saa epäilyttävän setelin?	18
Mitä tehdä rikkinäiselle tai vahingoittuneelle setelille?	19
SETELIPAINATUS	20
YHTEYSTIEDOT	22

Useat Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat ottaneet euron yhteiseksi rahakseen. Nämä maat muodostavat euroalueen. Alueen yli 300 miljoonaa ihmistä maksavat käteismaksunsa euroseteleillä ja -kolikoilla. Lisäksi euroseteleitä käytetään euroalueen ulkopuolella (10–20 % liikkeessä olevien setelien

arvosta). Euro on kansainvälisesti merkittävä ja arvostettu valuutta, mikä väistämättä houkuttelee väärentäjiä. Uhka on onnistuttu pitämään kurissa huipputeknisin turvatekijöihin, joiden ansiosta eurosetelit ovat turvallisia käyttää ja aidot setelit on helppo erottaa väärennöksistä. On kuitenkin syytä pysyä valppaana. Rahanväärentäjien toiminnan vaikeuttamiseksi pankkien, vähittäiskaupan, ravintoloiden ja muiden suuria määriä käteisrahaa käsittelevien liikkeiden työntekijöiden on tunnettava eurosetelit ja -kolikot hyvin.

Tämä opas on tarkoitettu niille, jotka kouluttavat rahaa ammatissaan käsitteleviä henkilöitä. Oppaassa annetaan tärkeimmät tiedot eurosetelien ja -kolikoiden ulkoasusta ja turvatekijöistä. Sen mukana oleva CD-ROM sisältää PowerPoint-esityksen, jota voidaan muokata koulutettavien tarpeiden mukaan, sekä interaktiivisen esityksen eurosetelien turvatekijöistä. Kumpaakin esitystä voi käyttää koulutustilaisuuksissa ja tarjota henkilöstön käyttöön esimerkiksi yrityksen sisäisessä verkossa (intranetissä).

Tässä oppaassa selvitetään myös, miten rahaa ammattimaisesti käsittelevien liikkeiden on varmistettava setelien laatu ennen kiertoa palauttamista. Huonokuntoisia – esimerkiksi likaisia – seteleitä ei saa palauttaa kiertoa, sillä niiden turvatekijät on hankalampi tarkistaa kuin puhtaiden setelien. Huonokuntoiset setelit on toimitettava paikalliseen pankkiin tai suoraan kansalliseen keskuspankkiin.

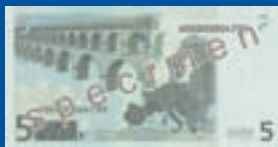
Oppaassa on myös hyödyllisiä neuvoja tilanteisiin, joissa asiakas koettaa maksaa epäilyttävällä setelillä.

Kouluttajat ja heidän välittämänsä tieto ovat avainasemassa väärennösten torjunnassa. Koulutus auttaa varmistamaan, että luottamus euroon pysyy vahvana.

Lisätietoa euroseteleistä ja -kolikoista on saatavilla Euroopan keskuspankista ja Suomen Pankista. Yhteystiedot ovat tämän oppaan sivuilla 22 ja 23.

Klassinen arkkitehtuuri

120 x 62 mm harmaa

Romaaninen arkkitehtuuri

127 x 67 mm punainen

Goottilainen arkkitehtuuri

133 x 72 mm sininen

Renessanssiarkkitehtuuri

140 x 77 mm oranssi

Barokki- ja rokokoarkkitehtuuri

147 x 82 mm vihreä

Teräs- ja lasiarkkitehtuuri

153 x 82 mm kellanruskea

1900-luvun moderni arkkitehtuuri

160 x 82 mm purppuranpunainen

EUROSETELIT

Yleiset ominaisuudet

ULKOASU

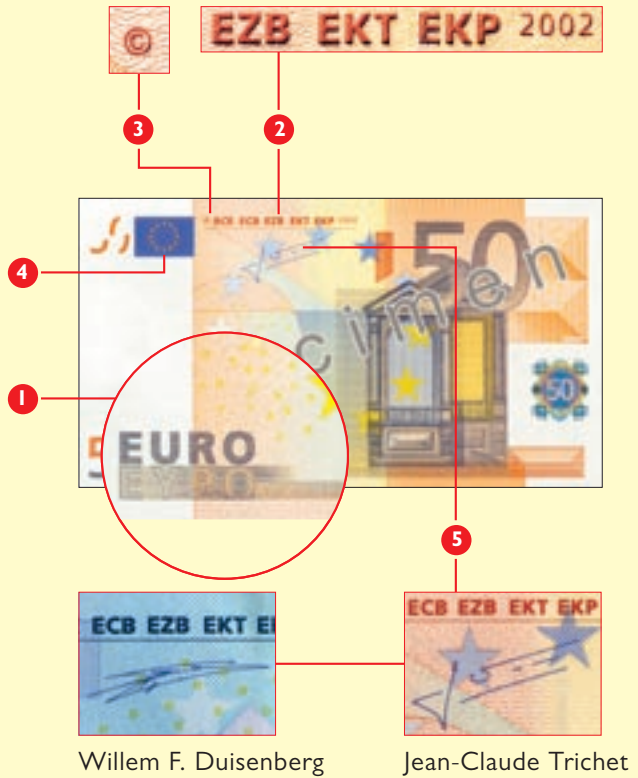
Kaikki seitsemän euroseteliä on suunniteltu yhteisen teeman pohjalta: aihepiirinä on ”Euroopan aikakaudet ja tyyliuunnat”. Eurosetelit (ja -kolikot) ovat laillisia maksuvälineitä kaikkialla euroalueella.

Setelien etusivujen ikkunat ja porttikäytävät esittävät vertauskuvallisesti avoimuuden ja yhteistyön henkeä Euroopassa. Euroopan unionin kaksitoista tähteä kuvastavat nyky-Euroopan elinvoimaa ja sopusointua.

Kunkin setelin takasivulle on kuvattu silta, joka edustaa jotakin seitsemästä arkkitehtonisesta tyylistä Euroopan historian eri aikakausilta. Silta kuvastaa yhteistyötä ja yhteydenpitoa Euroopassa ja myös Euroopan ja muun maailman välillä.

YKSITYISKOHTIA

- 1 Rahayksikön nimi ”euro” sekä latinalaisin (EURO) että kreikkalaisin (ΕΥΡΩ) aakkosin.
- 2 Euroopan keskuspankin lyhenne viidessä eri muodossa – BCE, ECB, EZB, EKT, EKP – eli niillä yhdellätoista kielellä, jotka olivat EU:n virallisia kieliä, kun eurosetelit otettiin käyttöön.
- 3 ©-symboli tekijänoikeussuojan merkinä.
- 4 Euroopan unionin lippu.

- 5 Euroopan keskuspankin pääjohtajan allekirjoitus. Euroseteleissä on joko EKP:n ensimmäisen pääjohtajan Willem F. Duisenbergin tai 1.11.2003 pääjohtajana aloittaneen Jean-Claude Trichet'n allekirjoitus. Kumpikin hyväksytään.

SETELIEN AITOUDEN TARKISTAMINEN

Väritulostimilla ja -kopiokoneilla voidaan tehdä hyviä jäljennöksiä mistä tahansa painotuotteesta. Tästä syystä euroseteleissä on useita turvatekijöitä, joiden avulla seteleitä suojataan väärentämiseltä. Jäljempänä on kuvaus kustakin turvatekijästä. Niiden ansiosta aidon setelin erottaa väärästä vaivatta. On vaikeaa tehdä väärennös, joka jäljittelee kaikkia näitä tekijöitä uskottavasti.

Kannattaa muistaa, että jos seteleitä ei käsitellä asianmukaisesti, jotkin niiden ominaisuuksista saattavat heiketä. Esimerkiksi epähuomiossa pesty seteli saattaa hohtaa ultraviolettivalon alla.

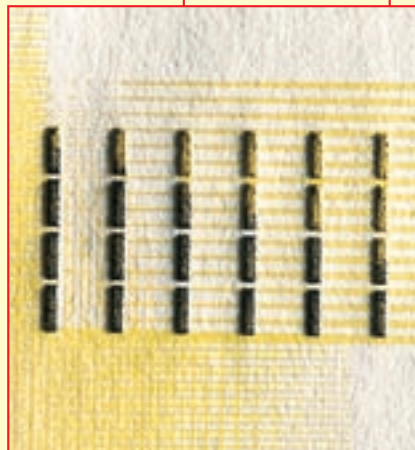
Setelin aitouden voi varmistaa tunnustelemalla seteliä, katsomalla sitä valoa vasten ja kallistelemalla sitä.

NÄKÖVAMMAISIA VARTEN SUUNNITELLUT OMINAISUUDET

Eurosetelien suunnittelussa saatiin apua Euroopan Sokeain Unionilta. Seteleihin sisällytettiin seuraavat neljä ominaisuutta, joiden avulla näkövammaisten on helpompi erottaa eriarvoiset setelit toisistaan:

- Eriarvoiset setelit ovat erikokoisia – mitä suurempi setelin arvo, sitä kookkaampi seteli.
- Kussakin setelissä on tietty pääväri. Sarjan peräkkäiset setelit poikkeavat väreiltään selvästi toisistaan. Esimerkiksi 10 euron setelin pääväri on punainen ja 20 euron setelin sininen.
- Setelien arvon osoittava numero on painettu suurin ja paksuin numeroin.
- Seteleissä on käytetty kaiverruspainatusta, jonka vuoksi painojälki tuntuu olevan kohollaan joissakin osissa seteliä.

Lisäksi 200 ja 500 euron setelien reunoihin on painettu erityismerkkejä, jotka tuntuvat käsin tunnusteltaessa selvästi.

Käsin tunnustelemalla tuntuvat merkit 500 ja 200 euron seteleissä

Keskeiset turvatekijät

- Kaiverruspainatus
- Vesileima
- Varmuuskanka (turvalanka)
- Valoa vasten täydentyvä numero (läpikohdistuskuvio)
- Hologrammi tai hologramminauha
- Helmiäisraita ja väriä vaihtava numero

Eurosetelien tuotannossa käytetään uusinta painoteknologiaa. Niissä on huipputeknisiä turvatekijöitä, joiden avulla aidon setelin erottaa helposti väärennöksestä. Aitouden varmistamiseen ei tarvita erityislaitteita; riittää, että tunnustelee seteliä, katsoo sitä valoa vasten ja kallistelee sitä.

TUNNUSTELE

Setelipaperia: Oikea setelipaperi kahisee ja tuntuu lujalta.

Kaiverruspainatusta: Tunnustelee setelin etusivua sormenpäällä tai raaputa sitä kevyesti kynnellä. Kaiverruspainatuksessa syntyneet kohokuviot tuntuvat selvästi karheina kohtina paperissa.

KATSO seteliä valoa vasten.

Vesileima, varmuuskanka ja valoa vasten täydentyvä numero tulevat näkyviin. Kaikki kolme tekijää näkyvät aidon setelin kummaltakin puolelta.

KALLISTELE seteliä.

Hologrammin erilaiset kuviot tulevat esiin. Lisäksi 5, 10 ja 20 euron setelien takasivulla näkyy **helmiäisraita**, ja 50, 100, 200 ja 500 euron seteleissä takasivun oikean alakulman **numero vaihtaa väriä**.

- **Tarkista aina mahdollisimman monta turvatekijää.**
- **Jos et ole tarkistuksenkaan jälkeen varma, vertaa epäilyttävää seteliä aidoksi tietämäsi rahan.**

EUROSETELIT

Keskeiset turvatekijät

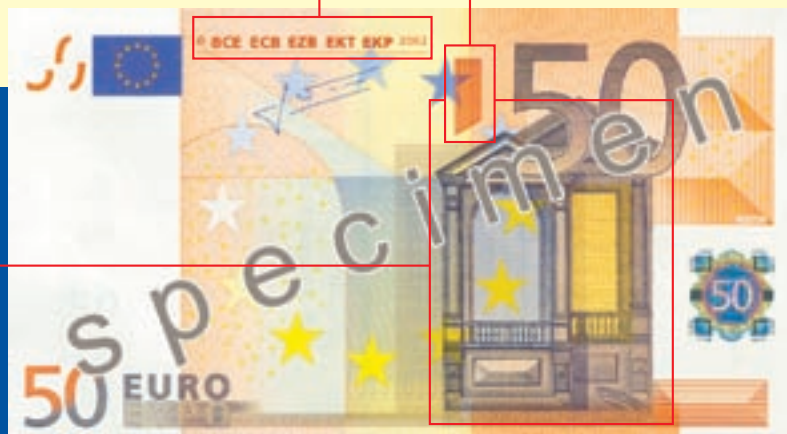
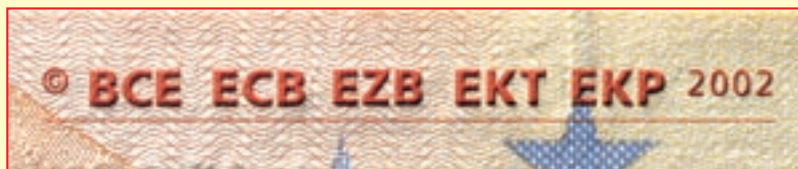
SETELIPAPERI

Setelipaperi valmistetaan puhtaasta puuvillasta. Puhdas seteli kahisee ja tuntuu lujalta (ei veltolta tai vahamaiselta).

KAIVERRUSPAINATUS

Kaiverruspainatuksessa syntyvä painojälki on hieman kohollaan. Kaiverruspainatusta on käytetty kuva-aiheessa ja muutamissa muissa elementeissä setelin etusivulla.

Lisäksi 200 ja 500 euron setelien reunoihin on painettu kuvioita, jotka tuntuvat selvästi tunnusteltaessa (ks. kuvat sivulla 6). Tämä auttaa näkövammaisia tunnistamaan setelit.

VESILEIMA

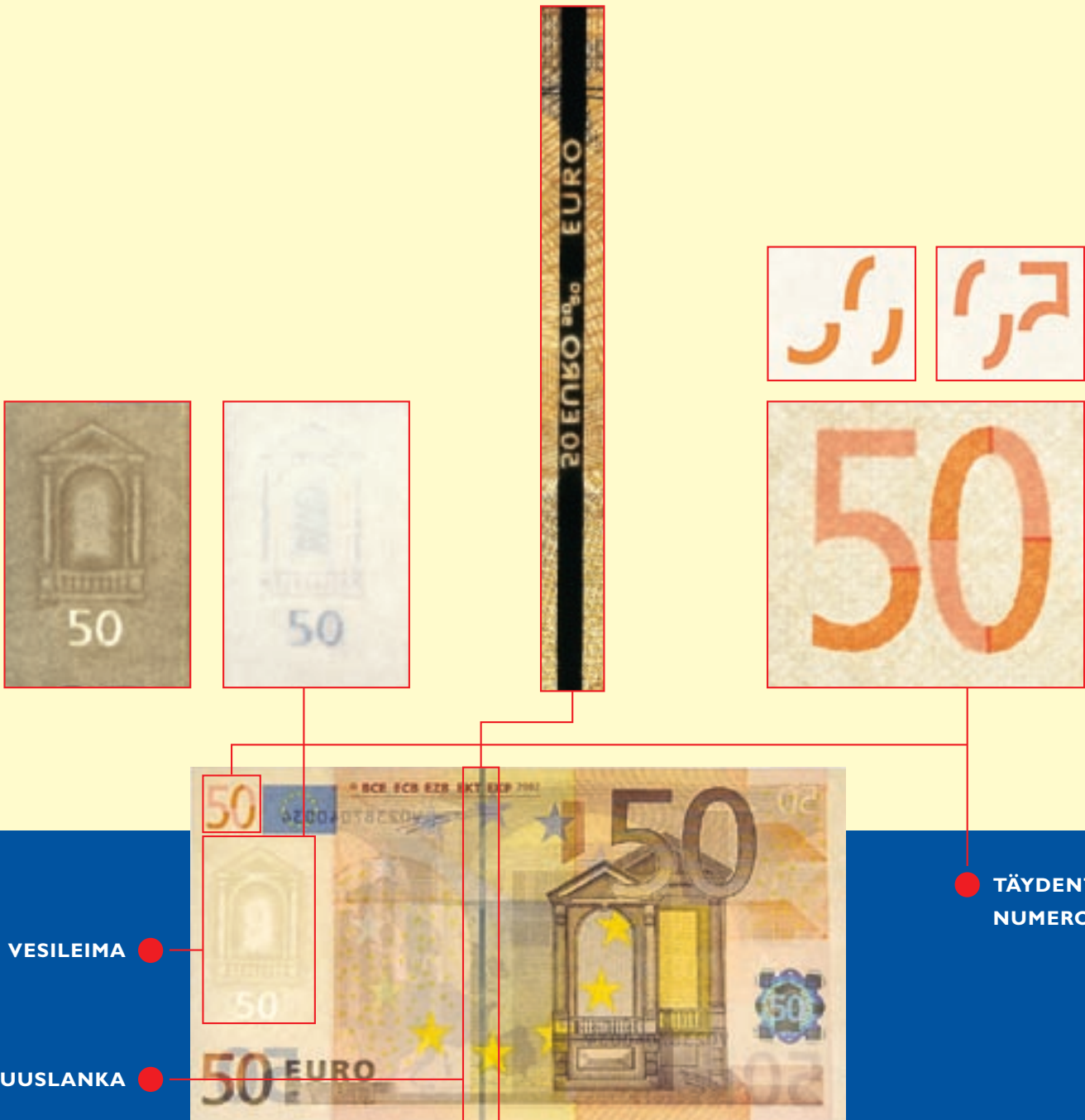
Vesileima tehdään vaihtelemalla paperin paksuutta. Se näkyy, kun seteliä katsotaan valoa vasten. Setelin kuva-aihetta toistavan haamu-kuvan reunoilla vesileiman väriliuku tummasta vaaleaan on pehmeä. Kun setelin asettaa tummalle pinnalle, vesileiman vaaleat kohdat näyttävät tummemmilta. Selvimmin erottuu setelin arvon osoittava numero.

VARMUUSLANKA

Varmuuslanka on osa setelipaperia. Kun seteliä katsotaan valoa vasten, lanka näkyy tummana raitana. Siinä toistuvat hyvin pienellä sana "EURO" ja setelin arvon osoittava numero.

TÄYDENTYVÄ NUMERO

Setelin yläkulmassa molemmin puolin olevat numeron osat muodostavat yhdessä setelin arvon osoittavan numeron eli läpikohdistuskuvion. Yhteiskuva näkyy, kun seteliä katsotaan valoa vasten.

VESILEIMA

VARMUUSLANKA

TÄYDENTYVÄ
NUMERO

EUROSETELIT

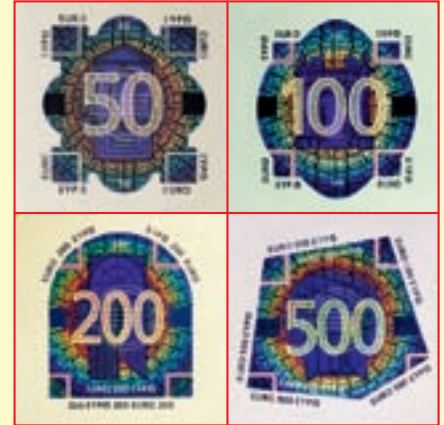
Keskeiset turvatekijät

HOLOGRAMMINAUHA

Kun 5, 10 tai 20 euron seteliä kallistellaan, hologrammissa näkyy sateenkaaren väreissä hohtavalla taustalla vuoroin setelin arvon osoittava numero, vuoroin euron tunnus €. Setelin arvo on merkitty hologrammin reunoihin hyvin pienin numeroin ja kirjaimin.

HOLOGRAMMI

Kun 50, 100, 200 tai 500 euron seteliä kallistellaan, hologrammissa näkyy vuoroin setelin arvon osoittava numero, vuoroin ikkuna tai porttikäytävä. Taustalla on sateenkaaren väreissä hyvin pientä kirjoitusta samankeskinä ympyröinä, jotka laajenevat hologrammin keskustasta sen reunoja kohden.

PIENI REI'ITYS

Kun seteliä katsotaan valoa vasten, hologrammissa oleva pieni rei'itys muodostaa euron tunnuksen €. Setelin arvo on merkitty hologrammin reunoihin hyvin pienin numeroin ja kirjaimin.

HOLOGRAMMINAUHA

HOLOGRAMMI

HELMIÄISRAITA

Kun 5, 10 tai 20 euron seteliä kallistellaan, setelin takasivulla näkyy helmiäishohtoinen raita. Raidassa näkyvät vuorotellen setelin arvon osoittava numero ja euron tunnus €.

VÄRIÄ VAIHTAVA NUMERO

Kun 50, 100, 200 tai 500 euron seteliä kallistellaan, takasivun oikean alakulman numero vaihtaa väriä purppuranpunaisesta vihertäväänruskeaan.

HELMIÄISRAITA ●

VÄRIÄ VAIHTAVA
NUMERO ●

Euroseteleissä on myös muita turvatekijöitä. Niiden tarkistamiseen tarvitaan erityisvälineitä, kuten suurennuslasi tai ultraviolettivalo.

- Mikrokirjoitus
- Ultraviolettivalossa näkyvät ominaisuudet (kuidut ja painoväri)

MIKROKIRJOITUS

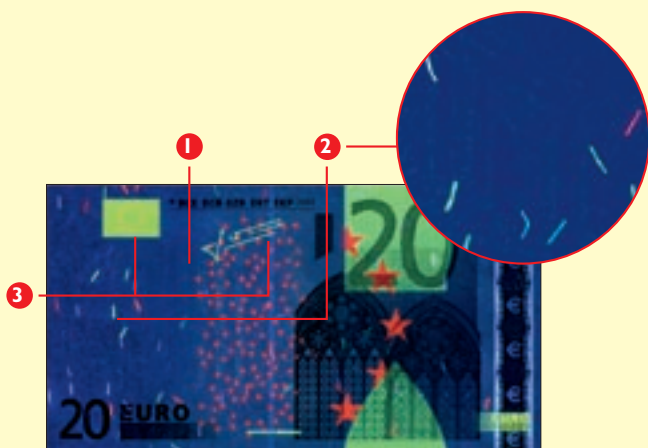
Seteleissä näkyy paikoin mikrokirjoitusta. Mikrokirjoituksen 0,8 millimetrin korkuiset kirjaimet pystyy yleensä lukemaan paljain silmin. Suurennuslasin avulla myös 0,2 millimetrin korkuisia kirjaimia pystyy lukemaan, vaikka paljaalla silmällä kirjoitus näyttää vain kapealta viivalta. Aidossa setelissä pieninkin teksti on painoasultaan terävää, ei sameaa.

ULTRAVIOLETTIVALOSSA NÄKYVÄT OMINAISUUDET (KUIDUT JA PAINOVÄRI)

Ultraviolettivaloa tarvitaan seuraavien ominaisuuksien tarkastamiseen:

- 1 Itse setelipaperi ei hohda. Siihen ultraviolettivalolla ei ole mitään vaikutusta.
- 2 Setelipaperissa olevat fluoresoivat kuidut hohtavat punaisina, sinisinä ja vihreinä.
- 3 Etusivulla Euroopan unionin lippu on vihreä ja tähdet oransseja. EKP:n pääjohtajan allekirjoitus näkyy vihreänä. Etusivun keskellä suuret tähdet ja pienet ympyrät hohtavat.
- 4 Takasivulla kartta, silta ja setelin arvon osoittava numero näkyvät vihertävänkeltaisina.

EUROSETELEITÄ ULTRAVIOLETTIVALOSSA

EUROKOLIKOT

Yleiset ominaisuudet ja turvatekijät

2 €

Läpimitta: 25,75 mm
Paino: 8,50 g
Muoto: pyöreä
Väri: ulkorengas hopeanvärinen
keskiosa kullanvärinen
Koostumus:
Ulkorengas nikkelikuparia
Keskiosa kolmikerrosmetallia:
uushopea, nikkeli, uushopea
Syrjä: tekstireunustus (vaihtelee
maittain) ja tiheä rihlaus

1 €

Läpimitta: 23,25 mm
Paino: 7,50 g
Muoto: pyöreä
Väri: ulkorengas kullanvärinen
keskiosa hopeanvärinen
Koostumus:
Ulkorengas uushopeaa
Keskiosa kolmikerrosmetallia:
nikkelikupari, nikkeli, nikkelikupari
Syrjä: jaksoittainen rihlaus

50 senttiä

Läpimitta: 24,25 mm
Paino: 7,80 g
Muoto: pyöreä
Väri: kullanvärinen
Koostumus: nikkelitöntä
metalliseosta
Syrjä: tiheästi hammastettu
muotoiltu syrjä

5 senttiä

Läpimitta: 21,25 mm
Paino: 3,92 g
Muoto: pyöreä
Väri: kuparinvärinen
Koostumus: kuparipinnoitettua
terästä
Syrjä: sileä

20 senttiä

Läpimitta: 22,25 mm
Paino: 5,74 g
Muoto: espanjalainen kukka
Väri: kullanvärinen
Koostumus: nikkelitöntä
metalliseosta
Syrjä: sileä, 7 lovea

2 senttiä

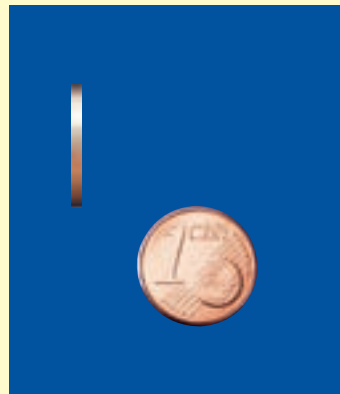
Läpimitta: 18,75 mm
Paino: 3,06 g
Muoto: pyöreä
Väri: kuparinvärinen
Koostumus: kuparipinnoitettua
terästä
Syrjä: sileä syrjä, jossa ura

10 senttiä

Läpimitta: 19,75 mm
Paino: 4,10 g
Muoto: pyöreä
Väri: kullanvärinen
Koostumus: nikkelitöntä
metalliseosta
Syrjä: tiheästi hammastettu
muotoiltu syrjä

1 sentti

Läpimitta: 16,25 mm
Paino: 2,30 g
Muoto: pyöreä
Väri: kuparinvärinen
Koostumus: kuparipinnoitettua
terästä
Syrjä: sileä

Eurokolikoita on kahdeksan eriarvoista: 1, 2, 5, 10, 20 ja 50 senttiä sekä 1 ja 2 euroa. Ne ovat erikokoisia, -painoisia, -paksuisia ja -värisiä, ja ne on valmistettu erilaisista materiaaleista. Kolikkosarjan peräkkäisten kolikoiden syrjät ovat erilaiset. Myös näkövammaisten on helppo erottaa kaikki kolikot toisistaan.

YHTEINEN PUOLI

Eurokolikoiden yhteisellä puolella on kuva Euroopasta ja Euroopan unionin 12 tähteä.

Vuoden 2004 laajentumisen jälkeen EU:n karttaa 10, 20 ja 50 sentin sekä 1 ja 2 euron kolikoissa muutettiin niin, että kolikoissa on nyt kuvattu koko Eurooppa.

Myös aiemmin liikkeeseen lasketut kolikot, joissa on karttakuva EU:n 15 vanhasta jäsenvaltiosta, ovat edelleen laillisia maksuvälineitä.

KANSALLINEN PUOLI

Kukin euroalueen maa on valinnut omat kansalliset tunnukset tai kuvat liikkeeseen laskemiensa eurokolikoiden tunnuspuolelle. Lisätietoa on EKP:n verkkosivuilla (www.euro.ecb.eu). Myös Monaco, San Marino ja Vatikaanivaltio laskevat liikkeeseen pienen määrän eurokolikoita, jotka ovat laillisia maksuvälineitä kaikkialla euroalueella. Ne ovat kuitenkin haluttua keräilytavaraa, joten kierrossa niitä tuskin näkee.

Kaikkia eurokolikoita voi erilaisista kansallisista puolista huolimatta käyttää kaikkialla euroalueella.

TURVATEKIJÄT

Yhden ja kahden euron kolikoissa on lukuisia turvatekijöitä: esimerkiksi väriyhdistelmä (hopean- ja kullanväri) sekä kahden euron kolikon tekstireunustus, joka vaihtelee maittain. Lisäksi yhden ja kahden euron kolikoiden yhdistelmämetallirakenne ja ainutlaatuiset magneettiset ominaisuudet tekevät niistä myyntiautomaattien kannalta turvallisia.

ERIKOISRAHAT

Jokainen euroalueen maa sekä Monaco, San Marino ja Vatikaanivaltio voivat kerran vuodessa laskea liikkeeseen 2 euron erikoisrahan. Erikoisrahoilla on samat tekniset ominaisuudet ja sama yhteinen puoli kuin tavanomaisilla 2 euron kolikoilla. Tunnuksella on kuitenkin erityinen kuva-aihe.

Erikoisrahat ovat laillisia maksuvälineitä kaikkialla euroalueella. Ne on siis hyväksyttävä tavallisten eurokolikoiden lailla.

KERÄILYKOLIKOT

Keräilykolikoita ei ole tarkoitettu kiertoon. Ne ovat laillisia maksuvälineitä ainoastaan liikkeeseenlaskijamaassa. Ne poikkeavat kuva-aiheiltaan ja nimellisarvoltaan tavallisista kolikoista ja erikoisrahoista, joita kumpiakin voi käyttää maksuvälineenä. Keräilykolikoiden ominaisuudet, kuten väri, läpimitta ja paino, poikkeavat huomattavasti kiertoon tarkoitettujen kolikoiden ominaisuuksista.

EPÄILYTTÄVÄT JA VAHINGOITTUNEET EUROSETELIT

Mitä EKP ja kansalliset keskuspankit tekevät väärennösten seuraamiseksi ja torjumiseksi?

Euroa arvostetaan vakaana valuuttana sekä Euroopassa että muualla maailmalla. Tämän vuoksi se on valitettavasti myös rahanväärentäjien kannalta kiinnostava. Turvatekijöidensä ansiosta eurosetelit kuuluvat parhaiten suojattuihin seteleihin maailmassa, mutta kiertoon pääsee siitä huolimatta jonkin verran väärennöksiä.

Kierrosta poistettujen seteliväärennösten määrä julkaistaan puolen vuoden välein EKP:n verkkosivuilla. Väärennösten määrä on häviävän pieni suhteessa liikkeessä olevien aitojen setelien kokonaismäärään. Huoleen ei siis ole syytä – on vain oltava valppaana.

Kierrosta poistetut seteliväärennökset toimitetaan maan kansalliseen tutkimuskeskukseen. Jos väärennös on uudenlainen, se välitetään eteenpäin EKP:n väärennösten tutkimuskeskukseen yksityiskohtaista teknistä analyysiä ja luokittelua varten. Tekniset tiedot ja tilastot tallennetaan keskustietokantaan, jota EKP hallinnoi. Ennestään tutut väärennökset sekä niihin liittyvät tilastotiedot säilytetään kansallisessa tutkimuskeskuksessa. Tilastotiedot tallennetaan myös keskustietokantaan.

EKP on perustanut verkkosivuilleen ”Euro Check Web Site” -sivuston, jonka tarkoituksena on helpottaa epäilyttävien setelien aitouden tarkistamista. Sivuille on rajoitettu pääsy, ja ne on tarkoitettu lainvalvontaviranomaisten, rahoituslaitosten ja rahaa ammattimaisesti käsittelevien laitosten käyttöön. Lisätietoa ja aiheeseen liittyviä linkkejä löytyy sivuston etusivulta osoitteesta <https://ecws.ecb.europa.eu>.

Kolikkoväärennöksiä käsitellään lähes samoin. Jäsenvaltiot ovat perustaneet EU:n yhteisen eurokolikkoväärennösten tutkimuskeskuksen, joka toimii Ranskassa. Väärennettyjä kolikoita koskevat tekniset ja tilastolliset tiedot tallennetaan samaan keskustietokantaan kuin seteliväärennöksiä koskevat. Tiedot ovat kaikkien väärennösten torjuntaan osallistuvien poliisiviranomaisten käytettävissä.

Lisätietoja toimintatavoista antaa Suomen Pankki. Yhteystiedot ovat tämän oppaan sivuilla 22 ja 23.

Miten setelit palautetaan kiertoon?

Kaikkien käteisrahaa ammattimaisesti käsittelevien laitosten, esimerkiksi pankkien, arvokuljetusyritysten ja valuutanvaihtopisteiden, on lain mukaan* poistettava kierrosta kaikki haltuunsa tulleet eurosetelit ja -kolikot, joiden ne tietävät tai perustellusti uskovat olevan väärennöksiä. Tällaiset setelit ja kolikot on toimitettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille. Jos näin ei tehdä, laiminlyönnistä voidaan määrätä sakko.

Setelien kiertoon palauttamista koskevan toimintamallin** nojalla rahaa ammattimaisesti käsittelevät laitokset voivat palauttaa eurosetelit kiertoon vain, jos setelit on tarkistettu EU:n standardien mukaisesti. Tarkistusten avulla saadaan väärennetyt ja väärennöksiksi epäillyt setelit sekä kulumisen tai likaantumisen vuoksi kiertoon kelpaamattomat setelit tehokkaasti ja nopeasti pois kierrosta. Siten pyritään varmistamaan, että liikkeessä on vain hyvälaatuisia seteleitä. Yritysten, jotka poikkeuksellisesti eivät käytä setelinkäsittelylaitteita, on tarkistettava setelien aitous ja kunto käsin ennen niiden palauttamista kiertoon. Tähän ei tarvita erityisiä laitteita, vaan silmämääräinen tarkistus riittää.

Alla on joitakin esimerkkejä seteleistä, joita ei saa palauttaa kiertoon. Tällaiset setelit on toimitettava maan kansalliseen keskuspankkiin.

Likaantunut seteli

Seteli likaantunut kauttaaltaan

Tahraantunut seteli

Setelissä vähintään 3 neliömillimetrin suuruinen tahra

Töherretty seteli

Seteliin töherretty esim. numeroita tai kirjaimia

Haalistunut seteli

Painoväriä irronnut setelistä huomattavasti esim. pesukoneessa

Rikkinäinen seteli

Setelissä ainakin yksi fyysinen vika, esim. repeämä tai reikä, osa setelistä puuttuu tai jokin turvatekijä on vahingoittunut pahasti

Korjattu seteli

Osia samasta setelistä liitetty yhteen teipillä tai liimalla

* Neuvoston asetus (EY) N:o 1338/2001, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2001, euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä.
** Lisätietoa toimintamallista setelien kiertoon palauttamista varten löytyy EKP:n verkkosivujen (www.euro.ecb.eu) osasta "The Euro" (Euro).

EPÄILYTTÄVÄT JA VAHINGOITTUNEET EUROSETELIT

Mitä tehdä, jos saa epäilyttävän setelin?

On hyvä selvittää esimieheltä jo etukäteen, miten yrityksessä toimitaan epäilyttävien setelien suhteen. Seuraavassa on kuitenkin yleisluontoisia neuvoja tilanteeseen, jossa asiakas tarjoaa epäilyttävää seteliä:

- **Älä ryhdy riitelemään asiakkaan kanssa.**
- **Kerro asiakkaalle, että sinun on puhuttava lyhyesti esimiehesi tai turvamiehen kanssa. Varmista kuitenkin, että seteli on koko ajan asiakkaan näkyvillä. Näin vältetään valituksilta.**
- **Hae esimiehesi tai turvamies paikalle ja anna hänen puhua asiakkaan kanssa.**
- **Paina mieleesi asiakkaan tuntomerkit.**
- **Jos mahdollista, älä palauta seteliä asiakkaalle.**
- **Jos asiakas lähtee autolla, paina mieleesi auton merkki ja rekisteritunnus.**
- **Ota yhteyttä poliisiin.**
- **Luovuta epäilyttävä seteli viipymättä esimiehellesi tai turvamiehelle, joka toimittaa sen eteenpäin poliisille.**
- **Älä yritä olla sankari – pidä aina huolta omasta turvallisuudestasi.**

Jos epäilet seteliä väärennökseksi, älä hyväksy maksua. Pidä epäilyttävä seteli – ja anna asiakkaalle siitä kuitti.

Väärennetyt setelit ovat täysin arvottomia, joten ole valppaana.

On rikos välittää eteenpäin seteli, jonka tietää tai epäilee olevan väärennös.

Mitä tehdä rikkinäiselle tai vahingoittuneelle eurosetelille?*

Euroalueen kansalliset keskuspankit vaihtavat rikkinäiset tai vahingoittuneet setelit uusiin, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- Setelistä on jäljellä yli puolet.
- Mikäli setelistä on jäljellä puolet tai vähemmän, on voitava todistaa, että puuttuvat osat ovat tuhoutuneet.

Henkilön, joka haluaa vaihtaa rikkinäisen tai vahingoittuneen setelin uuteen, on varauduttava

- todistamaan henkilöllisyytensä (jos on epäilyksiä henkilön laillisesta oikeudesta setelin hallussapitoon tai setelin aitoudesta)
- antamaan kirjallinen selvitys siitä, mikä aiheutti vahingon ja/tai missä puuttuvat osat ovat
- antamaan kirjallinen selvitys siitä, millä tavalla setelit ovat tahraantuneet, likaantuneet tai värjäytyneet.

Arvokuljetusyritysten ja pankkien on esitettävä myös

- kirjallinen lausunto siitä, mistä syystä ja miten seteleistä on tullut käyttökeltottomia, kun toimitetaan lauenneiden varkaudenestolaitteiden (esimerkiksi punaisella väriaineella) värjäämiä seteleitä.

Lisätietoja toimintatavoista antaa Suomen Pankki. Yhteystiedot ovat tämän oppaan sivuilla 22 ja 23.

* Neuvoston asetus (EY) N:o 1338/2001, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2001, euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä.

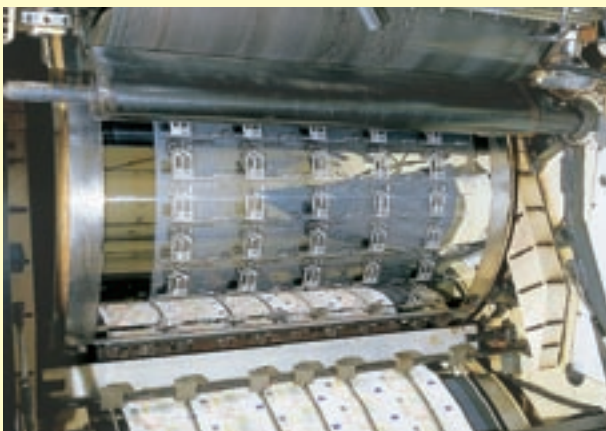
SETELIPAINATUS

Setelipainokoneita on kahta tyyppiä: arkkipainokoneita sekä rulla- eli rainapainokoneita. Useimmissa euroseteleitä painavissa setelipainoissa on käytössä arkkipainokoneet. Niissä setelit painetaan vaihe kerrallaan eri koneissa (ks. alla), kun taas rainapainokoneissa setelipaperi syötetään katkeamattomana nauhana rullista ja kaikki painatusvaiheet tehdään yhdellä kertaa samassa koneessa.

OFFSETPAINATUS

Offsetpainatuksessa setelien etu- ja takasivun taustakuviot painetaan samanaikaisesti. Väri siirretään painolaatoista setelipaperiin siirtosylinterin välityksellä. Offsetpainatuksessa eri väreille käytetään useita painolaattoja, ja laattojen painojäljet kohdistetaan hyvin tarkasti, jotta saadaan aikaan mahdollisimman laadukas ja selvä painojälki. Etusivun taustakuviot ja kaikki takasivun kuviot painetaan offset-tekniikalla.

KAIVERRUSPAINATUS

Kaiverruspainatuksessa painoväri levitetään painolaatan pintaan kaiverrettuihin uriin. Kun laatta painetaan paperia vasten, painoväri siirtyy paperiin, ja näin syntyvä painojälki tuntuu tunnusteltaessa olevan koholla. Kaiverruspainatusta on vain setelien etusivulla, esim. ikkunaan tai porttikäytävää esittävässä kuviossa.

SILKKIPAINATUS

Silkkipainokoneessa painoväri siirtyy paperiin seulan aukkojen läpi. Helmiäisraita ja väriä vaihtava numero painetaan silkkipainotekniikalla.

HOLOGRAMMIN KIINNITYS

Hologrammi ja hologramminauha kiinnitetään setelipaperiin kuumaliimaustekniikalla.

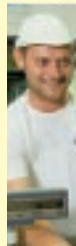
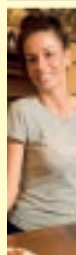
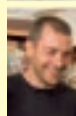
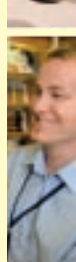
KOHOPAINATUS

Setelien sarjanumerot painetaan numerointikoneella.

LAADUNVALVONTA

Kaikissa massatuotantoprosesseissa esiintyy silloin tällöin virheitä. Setelien laatu tarkistetaan ennen pakkaamista, jotta virheelliset setelit voidaan erottaa liikkeeseen laskettavista. Monissa setelipainoissa on käsin tehtävän tarkistusprosessin lisäksi automaattinen valvontajärjestelmä, joka tarkastaa jokaisen setelin erikseen.

European Central Bank

Kaiserstraße 29
60311 Frankfurt
Germany
Tel.: +49 69 1344 0
Fax: +49 69 1344 6000
info@ecb.europa.eu
www.euro.ecb.eu

Danmarks

Nationalbank

Havnegade 5
1093 København K
Danmark
Tlf.: +45 33 63 70 00
Fax: +45 33 63 71 03
info@nationalbanken.dk
www.nationalbanken.dk

Banco de España

Departamento de Emisión y Caja
Centro Nacional de Análisis
Alcalá 48, 28014 Madrid
España
Tel.: +34 91 338 6332/6319
Fax: +34 91 338 6887
emisionycaja@bde.es
www.bde.es

Deutsche Bundesbank

Falschgeldstelle
Hegelstraße 65
55122 Mainz
Deutschland
Tel.: + 49 6131 377 4488
Fax: + 49 6131 377 4499
nccde@bundesbank.de
www.bundesbank.de

Banque de France

31, rue Croix des Petits Champs
75001 Paris
France
Tél.: +33 1 42 92 42 92
Fax: +33 1 42 92 45 52
euro-formation@banque-france.fr
www.banque-france.fr

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique

Berlaimontlaan/Boulevard de
Berlaimont 14
1000 Brussel/Bruxelles
België/Belgique
Tel./Tél.: + 32 2 221 45 45
Fax: + 32 2 221 30 91
cashdepartment@nbb.be
www.nbb.be

Eesti Pank

Estonia pst 13
15095 Tallinn
Eesti
Tel.: +372 66 80 719
Fax: +372 66 80 954
info@eestipank.ee
www.eestipank.info

Banca d'Italia

via Nazionale, 91
00184 Roma
Italia
Tel. +39 06 4792 3782
Fax +39 06 4792 3896
nccit@bancaditalia.it
www.bancaditalia.it

Българска народна банка Bulgarian National Bank

I, Alexander Battenberg Square
1000 Sofia
Bulgaria
Tel.: +359 2 91459
Fax: +359 2 9802425
press_office@bnbank.org
www.bnb.bg

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

PO Box No 61, Sandyford
Dublin 16
Ireland
Tel.: +353 1 2198818
Fax: +353 1 2956536
nccie@centralbank.ie
www.centralbank.ie

Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου Central Bank of Cyprus

80 Kennedy Avenue
1076 Nicosia
Cyprus
Tel.: +357 22 71 41 00
Fax: +357 22 37 81 53
cbinfo@centralbank.gov.cy
www.centralbank.gov.cy

Česká národní banka

Na Příkopě 28
115 03 Praha I
Česká republika
Tel.: +420 800 160 170,
+420 224 413 585
Fax: +420 224 412 179
info@cnb.cz
www.cnb.cz

Τράπεζα της Ελλάδος Bank of Greece

Cash Department
341, Messogion Avenue
152 31 Halandri
Greece
Tel.: +30 210 670 9510
Fax: +30 210 670 9195
Dep.cash@bankofgreece.gr
www.bankofgreece.gr

Latvijas Banka

K. Valdemāra ielā 2a
Rīgā, LV-1050
Latvijā
Tālr.: +371 670 22 300
Fakss: +371 670 22 420
info@bank.lv
www.bank.lv

Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6
01103 Vilnius
Lietuva
Tel. +370 5 268 00 29
Faks. +370 5 268 81 24
info@lb.lt
www.lb.lt

Banque centrale du Luxembourg

2, boulevard Royal
2983 Luxembourg
Luxembourg
Tél.: +352 4774 1
Fax: +352 4774 4910
info@bcl.lu
www.bcl.lu

Magyar Nemzeti Bank

1850 Budapest
Szabadság tér 8-9.
Magyarország
Tel.: +36 1 428 2600
Fax: +36 1 428 2569
info@mnbb.hu
www.mnbb.hu

Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta

Pjazza Kastilja, Valletta
VLT 1060
Malta
Tel.: +356 2550 0000
Fax: +356 2550 2500
CSU@centralbankmalta.com
www.centralbankmalta.com

De Nederlandsche Bank

Westeinde 1
Postbus 98
1000 AB Amsterdam
Nederland
Tel.: 0800-020 10 68
(gratis)
Fax: +31 20 524 2500
info@dnb.nl
www.dnb.nl

Oesterreichische Nationalbank

Otto-Wagner-Platz 3
1090 Wien
Österreich
Tel.: +43 1 404 20 6666
Fax: +43 1 404 20 6698
bargeld@oenb.at
www.oenb.at

Narodowy Bank Polski

ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa
Polska
Tel.: +48 22 653 10 00
Fax: +48 22 620 85 18
nbp@nbp.pl
www.nbp.pl

Banco de Portugal

Departamento de Emissões
e Tesouraria, Complexo do
Carregado, Apartado 81
2584-908 Carregado
Portugal
Tel.: +351 263 856 514
Fax: +351 263 858 461
cncontrafaccoes@bportugal.pt
www.bportugal.pt

Banca Națională a României

Lipscani 25
030031 Bucharest
România
Tel.: +40 21 307 01 51
Fax: +40 21 312 35 66
razvan.dumitriu@bnro.ro
www.bnro.ro

Banka Slovenije

Slovenska cesta 35
1000 Ljubljana
Slovenija
Tel.: +386 1 471 91 00
Faks: +386 1 471 97 28
ncc-si@bsi.si
www.bsi.si

Národná banka Slovenska

Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
Slovensko
Tel.: +421 2 5787 2713
Fax: +421 2 5787 1170
webmaster@nbs.sk
www.nbs.sk

Suomen Pankki – Finlands Bank

Snellmaninaukio/Snellmansplatsen
00170 Helsinki/Helsingfors
Suomi/Finland
Puh/Tel.: +358 10 8311
Faksi/Fax: +358 9 658424
info@bof.fi
www.suomenpankki.fi
www.finlandsbank.fi

Sveriges Riksbank

103 37 Stockholm
Sverige
Tel.: +46 8 787 0000
Fax: +46 8 21 0531
info@riksbank.se
www.riksbank.se

Bank of England

Threadneedle Street
London EC2R 8AH
United Kingdom
Tel.: +44 20 7601 4878
Fax: +44 20 7601 5460
enquiries@bankofengland.co.uk
www.bankofengland.co.uk

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА
 BANCO CENTRAL EUROPEO
 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA
 DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK
 EUROPAÏSCHE ZENTRALBANK
 EUROOPA KESKPANK
 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
 EUROPEAN CENTRAL BANK

BANQUE CENTRALE EUROPÉENNE
 BANC CEANNAIS EORPACH
 BANCA CENTRALE EUROPEA
 EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA
 EUROPOS CENTRINIS BANKAS
 EURÓPAI KÖZPONTI BANK
 BANK ĊENTRALI EWROPEW

EUROPESE CENTRALE BANK
 EUROPEJSKI BANK CENTRALNY
 BANCO CENTRAL EUROPEU
 BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ
 EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA
 EVROPSKA CENTRALNA BANKA
 EUROOPAN KESKUSPANKKI
 EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEM